RIKSANTIKVARIEÄMBETET
BOVERKET

1991-06-05

FÖR KÄNNEDOM

Till Regeringen
Miljödepartementet

Ang Haga-Brunnsviken-Ulriksdal och kv Cedersdal

Haga-Brunnsvikenområdet är ett område med utomordentligt höga kulturvärden, vad gäller själva den på 1700-talet skapade Hagaparken och dess omgivningar även av största internationella intresse. Runt Brunnsviken och med Brunnsviken som sammanhållande element finns dessutom flera andra samtida parkmiljöer, vilka visserligen idag delvis sargats men som i väsentliga drag skulle kunna återställas. Här finns också en rad arkitektoniska miljöer av enastående slag, såsom de kungliga lustslotten i Haga och Ulriksdal och annan paradbebyggelse från gustaviansk tid, barock empire och sent 1800-tal allesamman väl intregrerade i de olika parkanläggningarna. Området har med anledning härav utpekats som riksintresse för kulturmiljövården genom riksantikvarieämbetets beslut den 5 november 1987.

På grund av sitt centrala läge i storstadsregionen har området emellertid under senare tid börjat betraktas som en exploateringsresurs. Åtskilliga förslag till tillkommande mycket tunga bebyggelseenheter har lanserats av enskilda företag liksom av Solna och Stockholms kommuner. Såväl regionplan 90 som Solna kommuns översiktsplan betecknar delar av riksintresseområdet som utbyggnadsmark. Enligt kommunen behöver riksintresset här inte tillgodoses utan kan få stå tillbaka för andra kommunala och regionala intressen.

Bland de aktuella ärenden som riktat uppmärksamheten mot Brunnsvikenområdet märks särskilt den s k Japanskrapan och kv Cedersdal där Sveaplans gymnasium avses införlivat i ett kontorskomplex med

ytterligare 11.000 m kontor mot Bellevueparken. I båda fallen ligger ekonomiskt betydelsefulla åtaganden medtagna redan i förutsättningarna för planarbetets bedrivande, på ett sätt som gör en öppen dialog svår att föra. För kv Cedersdal har länsstyrelsen (landshövdingen) den 18.4.1991 tagit beslut om att fastställa den plan som medger den ovannämnda utbyggnaden för kontorsändamål. Den aktuella planutformningen visar enligt verkens uppfattning att relationen till Bellevueparken inte tillräckligt studerats. Samtliga tjänstemän som deltagit i den slutliga behandlingen av ärendet på länsstyrelsen har framfört skiljaktig mening och ansett att planen inte bör vinna laga kraft.

Länsstyrelsen har senast i granskningsyttrande över Solnas översiktsplan 1991-04-22 åter markerat behovet av en fördjupning av översiktsplanen som samordnar Stockholms och Solnas behandling av Brunnsvikenområdet som riksintresse för kulturminnesvården. Samma anspråk har tidigare framförts i granskningsyttrandet över Stockholms översiktsplan och stötts av RAÄ i skrivelse till länsstyrelsen i mars 1991.

Verken anser att områdets betydelse motiverar ett mycket aktivt statligt agerande till stöd för ett långsiktigt skydd av områdets natur- och kulturvärden. Det är emellertid också väsentligt att detta agerande kan inordnas i de former som den fysiska planeringen enligt NRL/PBL erbjuder.

Många av de projekt som är aktuella inom Brunnsviken-området är vart och ett av den arten att de kan komma att påtagligt skada riksintresset för kulturmiljövården i området. Andra projekt kan möjligen komma att uppfattas så att de som isolerade företeelser inte orsakar en skada av den digniteten. Mängden av projekt kan sammantagna leda till påtaglig skada.

Boverket och riksantikvarieämbetet anser, liksom länsstyrelsen i yttrande till Solna kommun och Stockholms stad, att fördjupning av översiktsplanerna bör upprättas, där de mellankommunala frågorna klaras ut.

Ett sådant planarbete är av utvecklingskaraktär. Verken anser därför att staten genom resurstillskott både ekonomiskt och i form av praktiskt arbete med information, planeringsunderlag och planeringsmetoder, nu bör bidra till att stimulera och forcera detta arbete. Med planeringsmetoder menar vi det arbetssätt som nu är under utveckling och som använder sig av miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som stöd i den fysiska planeringen. Denna arbetsmetod erbjuder möjligheter till analys i vad mån föreslagna ingrepp i området medför påtaglig skada. Vidare är det möjligt att analysera den sammantagna effekten av en mängd mindre ingrepp. Den fördjupning av översiktsplanerna är det rätta sättet att åskådliggöra olika intentioner för markanvändningen.

Boverket och riksantikvarieämbetet är beredda att ta initiativ till ett utvecklingsarbete av ovannämnda karaktär. Givetvis ska detta bedrivas i nära samarbete med berörda kommuner och länsstyrelsen. Då förändringstrycket är mycket stort är det angeläget att få till stånd ett sådant projekt med det snaraste. Verken kan därför inte rymma projektet inom nästa års verksamhetsplanering utan resurstillskott. Ett utvecklingsarbete med betoning på MKB i fördjupad översiktsplan generellt men med särskild inriktning mot att lyfta fram de nationellt betydelsefulla intressena i Brunnsviken beräknas verken kunna genomföras inom ramen för 1,25 miljoner kronor. Verken hemställer om ett principbeslut att utanordna extra resurser och kan då återkomma med ett detaljerat program och kostnadsberäkning efter sommaren.

RAÄ

Margareta Biörnstad

Boverket

Gösta Blücher

För kännedom:

Länsstyrelsen i Stockholms län
Stockholms stad
Solna kommun
Regionplane- och trafikkontoret